

נוסח השבועה של המשנה

ע"ן: גמ' ורש"י ה,ב (זה ישבע – פחות מחציה)
תוס' ד"ה על, ונימא, כולה
מהר"ם שי"ף ד"ה גמ' על דאית ליה
תוס' רי"ד ד"ה דאמר הכי
רבנו חננאל
רי"ף ד,א (זה ישבע – פחות מחציה)
רא"ש אות ט (זה ישבע – דקמרע ליה לדיבוריה)
שלטי הגיבורים א,א אות א, לשון ריא"ז
מאירי ב,א

ושמא תאמר ישבע בהדיא שיש לו בה חציה הרי הוא מחליש בכך את דבורו הראשון ומתוך כך נשבע בלשון שלילה שאין לו בה פחות מחציה ומתוך שיש לחוש בלשון זה שיש בו צד הערמה שהרי אפשר שאין לו בה כלום ומאחר שאין לו בה כלום הרי אין לו בה פחות מחציה תקנו בגמרא נסח שבועה זו שכך הוא שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ושמא תאמר מה אנו צריכים לתקון זה והלא על דעת בית דין משביעין אותו פירשו הקדמונים שאעפ"כ אין ראוי לבית דין להכניס עצמן בלשון מסופק ולי נראה שאין דעת בית דין מועיל אלא לדברים שבלב או כל דבר שבית דין ראויים לטעות בו הא כל שהוא מוציא בפיו נסח שאין שבועתו כיום מה ענין דעת בית דין לכך ומתוך כך הוצרכנו לתקן את הנוסח ואחר שנשבעו חולקין אח הטלית בשוה על הדרך שבארנו:

רמב"ם טוען ונטען ט,ז

שנים שהיו אוחזין בכלי אחד או שהיו רוכבין על גבי בהמה אחת או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או יושבין בצד ערמה של חטים ומונחות בסמטא או בחצר של שניהם זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי כל אחד משניהן נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בזה הדבר פחות מחציו וחלוקו ושבועה זו תקנת חכמים היא כדי שלא יהיה כל אחד תופס בטליתו של חבירו ונטל בלא שבועה:

נימוקי יוסף ב,ב (זה ישבע – והוא מן התימה)

שו"ע חו"מ קלח,א

שנים שהיו אוחזים בכלי אחד או שהיו רוכבים על גבי בהמה אחת, ועי' לקמן סי' רעא איזה רוכב אינו קונה (ע"ל סי' קנה ס"ה), או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או יושבים בצד ערימה של חטים המונחים בסמטא או בחצר של שניהם מיהו אם הבית של אחד ולקח את חבירו אצלו וחלוקים על הנכסים שבבית, הרי הם בחזקת המוחזק בבית (ריב"ש סי' רסד) זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי, כל אחד מהם נשבע (בנקיטת חפץ) שיש לו בזה הדבר ושאין לו בה פחות מחציו וחלוקו, ואם אמר אחד לחבירו השבע וטול כולו שומעין לו, ואם גם השני אינו רוצה לישבע חולקין בלא שבועה. הגה: שנים שהיו חלוקין על גג שעל ביתם וכל אחד אומר כולה שלי הרי הוא כאילו שניהם תופסים בו וחולקים (ריב"ש סי' תלד).

פירוש ר' עובדיה מברטנורא על המשנה ד"ה ישבע שאין לו בה

ישבע שאין לו בה פחות מחציה. ואינו נשבע שכולה שלו כדקא טעין מעיקרא, דהא לא יהבי ליה כולה. ואי משתבע שחציה שלו כדקא יהבי ליה, הוה מרע ליה לדבוריה קמא דאמר כולה שלי. הלכך ישבע שאין לו בה פחות מחציה, דמשמע הכי, כולה שלי כדקא אמינא מעיקרא, ולדבריכם שאין אתם מאמינים לי בכולה, שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה:

תומים קלח, סק"א

כתוב בגמ' "דאמר: 'כולה שלי, ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה'". ונחלקו הראשונים אם אכן זהו הנוסח שבית דין מחייב אותו לומר או שמא הנוסח הוא כמו שכתוב במשנה, ומה שמופיע בגמ' הוא פירוש למה שהוא מתכוין.

מהלך השיעור:

להסביר את שיטות הראשונים. להסביר היטב מהי כוונת רש"י ותוס', על פי המהר"ם שי"ף. להסביר את הסבר התומים.

דוקא – אכן אומר כך	לאו דוקא – אלא זוהי כוונתו
(רש"י ד"ה ולדבריכם) תוס' ד"ה על דאית ליה רא"ש	תוס' רי"ד – והסברא – על דעת בי"ד רי"ף רמב"ם רע"ב רדב"ז – אלא אם כן הדיין רואה שיש כאן צד רמאות